

Franckesche Stiftungen zu Halle

**Ivsti Henningii Boehmeri, Icti, Potent. Regi Borvss. A Consil.
Int. Regim. Dvcat. Magdeb. Cancell. Director. Reg. Frideric.
Eivsdemqve Prof. Ivrr. ...**

Böhmer, Justus Henning

Halae Magdebvrgicae, MDCCLXXIII.

VD18 12136018

Cap. VI. De Iure Imperantium Circa Publica Officia.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-202771

CAP. VI.

DE IVRE IMPERANTIVM CIRCA
PVBLICA OFFICIA.

§. I.

Administratio reipublicæ & omnia, quæ ab ea dependent, siue concernant eius tranquillitatem *externam* siue *internam*, originetenus p) & quoad fundamentum penes solum

NASS. cit. l. & præterea FESTVS lib. III. hac de re ita ait: Curie etiam nominantur, in quibus uniuscuiusque partis populi Romani quid geritur, quales sunt ea, in quas Romulus populum distribuit, numero 30, ut in sua quisque curia sacra publica faceret, feriasque observaret. Post, ubi Tarquinius Priscus tribus auget, sacrorum quoque cura aliter distribui cæpit. Ita enim FESTVS lib. 17: Sex Vestæ sacerdotes constitutæ sunt, ut populus pro sua quoque parte haberet ministrum sacrorum, quia ciuitas Romana in sex tributa est partes. Quilibet districtus itaque habuit sua propria templa, ædes & ædiculas, in quibus sacra pro singulis curiis fiebant. Quis ignorat, similem diuisionem inter Christianos quoque intuitu sacrorum obtinere, & ecclesias diocæsis, aliisque limitibus distinctas esse, quas distributiones quilibet princeps in suo territorio adornare potest, utut præsul Romanus vel episcopi hoc ius ad se trahere conati fuerint. Poterit tamen hæc distributio vel limitum mutatio impediri pacto publico vel lege fundamentali, quale quid in instrum. pac. occurrit.

- p) Constitit imperium in iure omnia illa agendi, quæ ad salutem reipublicæ spectant, quemadmodum etiam in prin-

solum imperantem in quavis ciuitate ressi-
dent.

§. II. Cum autem administratio hæc ob mul-
titudinem negotiorum q) a solo imperan-
te

principis voluntatem omnia, quæ huc spectant, delata
sunt. Ergo præter imperantem nemo ius imperandi
in republica suo nomine & iure habere potest, sed
omnes sunt subditi, omnes ab eo dependent. Inte-
rim alia quæstio est, annon prudentius imperans agat,
si alios in consilium & auxilium in administratione rei-
publicæ vocat? ANTONINI imperatoris sententia fuit:
*æquius est, ut ego tot & talium amicorum consilium se-
quar, quam ut tot & tales amici meam unius voluntatem
sequantur.* Eadem sententia fuit L. Æmilii apud LI-
VIUM lib. XLIV. c. 22. *alienis: non sum is, qui non
existimem, admonendos duces esse, imo eum, qui de sua
unius sententia omnia gerat, superbum iudico magis,
quam sapientem.*

q) Amplissima & multifaria sunt negotia reipublicæ, quo
latius territorii limites se extendunt, & respublica sub-
ditis abundat. Antiquissimarum ciuitatum administra-
tio vel per unum satis commode expediri poterat, sci-
licet ipsum imperantem, postquam subditorum non
tanta erat copia, & limites territorii non adeo se ex-
tendebant. At ubi ciuitates crescere, & vrbes pagos-
que plures in se continere, & sic amplissimum imperii
ambitum comprehendere cœperunt, ratio necessitatis
publicæ postulauit, ut imperans quosdam in subsidium
sibi assumeret, ex quo tot officia publica in rebus publi-
cis nata sunt. Reuera enim *vis consilii experts mole ruit
sua*, ut ait HORATIVS, & plures facilius munia reipubli-
cæ sociatis laboribus exsequuntur. TACITVS lib. I. an-
nal. c. 11. Hoc intuitu Iethro Mosi autor fuit, de eli-
gendis viris idoneis, pijs & prudentibus, qui regerent
populum in certas classes & ordinem distributum, quo-
Baehmeri I. P. uniu. Hh miam

te commodè expediri non possit, necessitas vrget, subditos in *partem curarum* vocare, eis-que *munera certa* reipublicæ obeunda committere.

§. III. Ex quo fluit, (I.) omnia officia, qualiacunque demum fuerint, dependere a summa potestate imperantis, atque adeo respectu *imperantis* officiales manere *subditos*. r)

§. IV.

niam huic rei solus Moses sufficere haud posset, *Exod. XVIII, 17. Deut. I, 9. seqq.* & cum ne sic quidem Moses omnibus sufficeret negotiis, septuaginta viri ad iussum Dei electi sunt, qui simul sub eo populo praesent. Satis apte enim VELLEIVS lib. II. c. 127. ait: *magna negotia magnis adiutoribus egent*, ex quo perspicuum est, salutem reipublicæ quoque in optimis administratoribus sitam esse, ceu prudenter iudicat Otho imperator apud TACITVM lib. I. hist. c. 84. aiens: *Quid? vos pulcherrimam hanc urbem domibus & re-ctis & congestis stare creditis? Muta ista & inania intercidere & reparari possunt. Aeterna rerum & pax gentium & mea cum vestra salus INCOLVMITATE senatus firmatur.* De Cyro XENOPHON in *Cyropæd.* lib. 8. p. m. 203. refert: quod hac in re rei militaris ordinem intuitus sit. Nam, ait, plerumque decuriones curam decurionum gerunt, ductores manipularii decurionum, tribuni manipulariorum ducum, decem millium praefecti tribunorum, quo quidem ipso conringit, ut nemo sit, cuius cura non geratur, tametsi valde multæ sint hominum myriades, cumque vult imperator exercitus opera vii, satis est, decem millium praefectis mandata dedisse.

*) GROTIUS Lib. I. c. 4. n. 6. Si officiales considerantur resp.

§. IV. Porro (II.) qui sibi publicum aliquod munus absque concessione imperantis s) arrogat, criminis læsæ maiestatis reus merito habetur.

§. V. Quamcunque (III.) officiales *autoritatem publicam* & *potestatem* habent, hanc omnem habent ab imperante: t) in ceteris pro priuatis habentur.

§. VI.

respectu eorum, quibus præpositi sunt, habentur pro publica persona, si respectu imperantis, sunt & manent subditi, & priuati sunt, nam omnis, ait GROTIUS cir. loc., facultas gubernandi, quæ est in magistratibus, summæ potestati in subicitur, ut quicquid contra voluntatem summi imperantis faciant, id defectum sit ea facultate, & pro actu priuato habendum, id quod contra Monarchomachos omnino notandum, qui satis inepte magistratui subalterno resistendi imperanti facultatem concedunt. Pertinet huc effatum MARCI AVRELII imperatoris: *Magistratus quidem ipsos de priuatis, principes de magistratibus, Deum autem de principibus discernere & iudicare.*

s) Concedere alicui munus reipublicæ est solius imperantis, & sine huius concessione nemo imperium sibi arrogare in republica potest, quod cum subditus facit, violat eo ipso maiestatem reipublicæ seu iura imperantis, quo etiam respexit ICTUS in l. 3. D. ad L. lul. Maieft. Ex quo etiam per se fluit, quod quilibet subalternus magistratus concessionem suam, seu titulum principi edere debeat, si concessio eius in dubium vocetur, cum officium publicum a nemine sine concessione imperantis vel immediate, vel mediate possideri possit.

t) Quatenus habent autoritatem publicam, eatenus vice imperantis præsent, & inde non ineptum est, quod in

Hh 2

magi-

§. VI. Subditi (IV.) non possunt sibi constituere magistratus, *it*) nisi ex *concessione imperantis*, *u*) quæ tamen itidem *dependens* est.

§. VII.

magistratus inferiores possit committi crimen læsæ Maiestatis, non propter se, sed propter eum, cuius characterem gerunt, vid. l. 5. C. ad LL. Iul. Maiest. Sed publicam habent auctoritatem, *quatenus potestate sibi commissa legitime utuntur*. Quodsi sub prætextu auctoritatis publicæ vim inferant, vel alias inique agant, pro *privatis* habentur, & sic singulis permixta in eos videntur, quæ in *privatum*, atque adeo licet crimen sit, resistere magistratui subalterno, resistantia tamen impunita erit, si contra potestatem sibi commissam agit, & quidem *notorie*. Hoc sensu dicitur, *magistratum de facto agentem pro privato haberi*. Circumscribitur autem potestas tum respectu loci, tum personarum &c.

it) Postquam Scipiones, quibus imperium in bello Hispanico commissum erat, cecidissent, L. Marcius, eques Romanus, imperium in exercitu Romano, illo consentiente, suscepit, resque egregias gessit. *Res gestæ eius quidem magnificæ senatui visæ sunt, titulus honoris, quod imperio non populi iussu, non ex auctoritate patrum dato, proprætor senatui scripserat, magnam partem hominum offundebat, rem mali exempli esse, imperatores legi ab exercitibus, iudicantes, atque adeo proprætoris titulum & honorem ei denegarunt, & P. Scipionem cum imperio in Hispaniam miserant.* LIVIUS lib. XXVI. c. 2.

u) Quicquid subditi, eligentes Consules &c. agunt, non suo, sed *imperantis* nomine agunt, atque adeo huic quoque rationes reddere debent. Quodsi sua abutantur potestate in perniciem reipublicæ, indignos eligendo,

§. VII. Et cum (V.) quilibet, qui alterius nomine agit, alteri, cuius autoritate agit, ad rationes reddendas obstrictus sit, merito quoque singuli officiales ad hoc obstricti sunt. x)

§. VIII.

gendo, principis est, eos suo iure privare, vel alios constituere. Vnde optime CONRING. de maiest. civil. c. 15. observat differentiam, quod aliud sit constituere sua vi, sua autoritate & potestate, & constituere opera vicaria & delegata. Neque potest imperans potestatem hanc alteri concedere privative seu independenter, nisi velit maiestatem suam diminuire. Hoc intuitu plerique in locis confirmatio superioris requiritur, quæ constitutioni æquiparatur, cum vi huius electum possit rejicere, si quidem id rationes reipublicæ postulent.

- x) Non desunt nostris temporibus exempla, quæ docent, a magistratu oppidano hoc in dubium vocatum, & existimatum fuisse, se ad rationes principi reddendas non esse obstrictum. Sed cum omnem suam potestatem non iure proprio, sed dependenter gerant, reuera independentiam eo ipso profitentur, qui rationum redditionem declinant. Dictatores olim summam potestatem inde sibi vindicare poterant, quod nullis rationibus reddendis essent obnoxii, ut passim DIONYS. HALICARNASSEVS ait. Sed magistratus Athenienses, officio deposito, cogeantur rationes reddere gesti magistratus apud Logistas vel Euthynas; est enim nomen magistratus apud Athenienses. Erant viri numero decem, apud quos rerum a se gestarum rationes reddebant illi, qui legationem obierant, aut magistratum gesserant, aut aliquid de rebus publicis administrarant. SVIDAS voc. εὐθύνας. Idem confirmat AESCHYNES orat. contra Ctesiphont. Iubet, ait, lex magistratus omnes, quos populos creat, & publicorum

§. VIII. Neque officiales ab hac obligatione liberare potest vllum *privilegium* y) aut *obseruantia* in contrarium, cum vtrumque nihil operetur in damnum reipublicæ.

§. IX.

operum præfectos, & omnes, qui tractant aliquid ciuitatis ultra triginta dies, & qui iudiciorum principatus obinent, & qui sorte lecti sunt, hos, inquam, omnes lex iubet præesse probatos in foro, & rationem atque *rationes* apud scribam & Logistas deponere, ita ut nemo vel minimo magistratu gesto, nisi rationem & *rationes* reddiderit, a populo corona donari possit. Interest præterea imperantis, ut bona ciuitatum, quæ Senatus ut plurimum administrat, in salutem reipublicæ conseruentur, non dilapidentur. Sunt enim magistratus subalterni, quasi reipublicæ villici, ut eos appellat CICERO pro Cu. Plancio, hos autem ad rationes reddendas esse obstrictos, nemo vnquam dubitauit. Neque hoc ipso iura ciuitatum minuuntur, sed conseruantur, contra perfidos & malos administratores, & si vel maxime dicamus, bona hæc ad ciuitatem pertinere, & sic illis, qui eam repræsentant, rationes esse reddendas, hoc ipso tamen non adimitur iuperanti *suprema inspectio*, cum etiam a singulis rationes administrationis bonorum propriorum exigere possit, quatenus reipublicæ interest, ne quis re sua male utatur. vid. Dn. STAVK. de iure principis circa rationes ciuitatum c. 2.

- y) Plures sunt ciuitates, quæ ab hac redditione rationum se liberas putarunt, quod intra tantum tempus non fuerit exacta. Sed (1.) talis obligatio, quæ immediate ex *subiectionis* ratione descendit, est inpræscriptibilis: (2.) si non essent rationes reddendæ de gesto officio, quodammodo *independentes* magistratus fierent. Idem de eiusmodi priuilegiis dicendum est, quia
rendunt

§. IX. Imo (VI.) quaecunque demum potestas libera ipsis concedatur, ita tamen comparata est, vt adhuc recursus detur ad *superiorem*, 2) si contra officium suum agant.

§. X. Cum autem publicæ rei administratio satis ardua sit, præsidēs quoque tales desiderat, qui huic negotio sufficere possunt. Atque adeo ad *idoneos*, h. e. sapientes & prudentes a) constituendos princeps quilibet obligatur.

§. XI.

tendunt in perniciem reipublicæ, qualia quæ sunt, recte reuocantur, vti suo loco dictum est.

- 2) Sic si princeps certo collegio concedit priuilegium de non appellando, non tamen eo ipso exclusa est *querela denegata vel protracta iniustia*, quia hæc tantum extendit, vt Princeps inquirat, an collegium hoc recto concesso iure utatur nec ne?
- 4) In hunc finem duo obseruanda sunt: (I.) vt *sincera omnia in magistratibus creandis agantur*; sin secus, reipublicæ salus pessime se habet. Certe tempore Caesaris & Pompeii respublica Romana cladem ingentem inde perpeffa est, quod magistratus turpiter acquirerentur. Nam, vt ait APPIANVS de bello ciu. lib. II. p. 724, & magistratus per factiones largitionesque, improbis studiis, interdum saxi etiam gladiisque acquirebantur, & largitiones nullo pudore cobibente frequentabantur, & populus venales in comitiis præbebat operas, boni vero his de causis in vniuersum a magistratibus abstinebant, vt statu tam perturbato respublica per octo menses aliquando magistratu caruerit. Hoc perpendens Pompeius iudicia proposuit, cum de aliis criminibus, tum præcipue de munerum corruptelis ac largitionibus; videbatur enim, ex hoc, ceu fonte, nasci mala publica, & proinde hoc curato secururam sanitatem.

tatem celerem. APPIANVS lib. II. de bell. ciuil. p. 728. (II.) *ut probi & sapientes officiis publicis præficerentur*, exemplo Dei, qui hoc egregie obseruauit in populo suo, vti ex locis ad §. 2. allegatis patet. Inprimis vero consiliarii integritate conspicui esse debent. *Prou. XII, 5.* cum optimum consilium & quod salutare esse debet, est a solo Deo, *Prou. XIX, 21.* Iosaphat exemplo suo id confirmat, 2 *Paral. XIX, 6. seqq.* Contra malorum consiliarios infelicissimi euentus, 2 *Sam. XVI, 20. seqq.* & *XVII, 1 Reg. XII, 6. seqq.* Cyrus apud XENOPHONTEM lib. 8. *Cyropæd. p. m. 202. lit. D.* non inepte exultauit, quod si tales non essent, quales esse conueniret, quorum opera maxima plerumque negotia essent conficienda, male suis rebus prosperum fore. Sin illi tales essent, quales oporteret, præclare secum actum iri. Hos itaque ministros ut impetraret, optime iudicauit, sibi quoque virtutem esse exercendam. *Nes enim fieri posse putabat, ut qui talis ipse non esset, qualem esse oporteret, is alios ad præclaras & laudabiles actiones incitaret.* Multum autem firum esse in eo, ut optimi summis rerum præficerentur, id alibi lib. de prouentib. p. m. 920. lit. a. hac declarat ratione, quod quales sint præses, tales etiam sint res publicæ. Hinc BASILIUS imperator ad filium c. 18. *Consiliarius*, inquit, *vere iis, qui rebus propriis bene consuluerunt, recteque eas administrarunt, non autem, qui per imprudentiam male.* Nam qui suis rebus male prospexerit, nunquam ille bene consuluerit alienis. Male certe rebus publicis consulunt, qui in eligendis ministris magis gratiam, quam merita respiciunt, quod Tiberius exemplo Seiani expertus est. Plura exempla adducit FÖRSTNER. ad Tacitum lib. I. annal. c. 24. verb. magna apud eum auctoritate. Quo magis officia publica rebus publicis prosunt, si in probos incidunt, eo magis etiam rempublicam affigunt, si ad improbos, intemperantes & auaros deuoluuntur. Tribunos creandi mos reipublicæ Romanæ magis vel minus commodus erat pro tribunorum ingenis. Quoties enim

enim

§. XI. Quos imperans dignos iudicat, hos vel *inuitos* ad officium publicum subeundum cogere potest: b) quos indignos ex postfacto & infideles animaduertit, hos rursus sua potest priuare potestate. c)

§. XII.

enim homines iusti & moderati & publicæ utilitatis, quam sui privati commodi amantiores hanc potestatem habebant, is, qui rempublicam lassisset, pœnis persoluitis, aliis, qui idem facere fuissent parati, metum ingentem incuriebat. Sed quoties improbi & intemperantes & auari homines tantam potestatem adipisciebantur, tunc his contraria fiebant. Inde concludit DION. HALICARNASS. lib. VII. Quare hic mos non erat corrigendus, ut vitiosus, sed in creandis tribunis plebis danda erat opera, ut viri honesti & boni ad id deligerentur, neue temere quibusuis res tanti momenti committerentur.

b) Hoc fluit ex obligatione singulorum subditorum, & potestate imperantis circa rempublicam. Eo ipso enim, quo quis se in rempublicam aliquam confert, merito quoque ad onera eiusdem subeunda obligatur. Scire debemus omnes, inquit CICERO orat. pro Cn. Plancio, tanquam in orbe aliquo reipublica, qui quoniam versetur, eam deligere partem debemus, ad quam nos utilitas illius salusque conuertent.

c) Hoc liquidum itidem est ex fine reipublicæ, qui in primis corrumpitur per infidelium administrationem, qui tanquam prædones administrationi inhaerent. Res conclamata est, ut vero digniores exquirantur & substituantur, ut plurimum in republica corrupta est difficile, quo ipso fit, ut murandi officiales potestas non semper exerceri possit. Capuæ infestus plebi iam dudum senatus erat, quod Pacuvio Calauio nobili, homini improbo, animum præbebat, sibi senatum plebemue obnoxium faciendi. Negotium miro artificio aggressus est, quod refert LIVIUS lib. XXIII. c. 2 & 3.

H h 5

finis.

§. XII. Quod in tantum verum est, vt etiam, quibus officium hereditarium concessum est, ob abusum ingentem suo possint priuari iure. *d)*

§. XIII. Præterea quamuis imperans officia publica per rempublicam distinxerit, & cuique certum assignauerit negotium, eo ipso tamen potestas eidem non est ademta, aliquando in certis casibus aliis extra ordinem *e)* negotium expediendum committendi, ex quo fluit *iur. committendi*.

§. XIV.

Simulauitque se veterem senatum tollere velle, sed ita vt in singulorum remotorum locum *virum fortem & strenuum* cooptarent. Vbi ad electionem deuenit, apparuit, *desse*, quos in eorum locum substituerent, inde veterem senatum sponte retinuerunt dicentes, *notissimum quodque malum tolerabile esse*.

q) Pertinet huc *parrimonialis iurisdictio*, quæ pluribus hodie concessa est, sed ob abusum merito aufertur ex ratione allata. Licet enim iam videatur *propria* esse, est tamen nihilominus adhuc *subordinata*, nec ita potuit in alterum transferri, vt pro lubitu etiam in detrimentum reipublicæ quis illam exercere posset. vid. DN. STAYK *de abusu iuris quasi*.

e) Directio officiorum publicorum manet semper penes imperantem, ergo & arbitrium, vtrum negotia incidentia, quorum expeditio alias officialibus ordinariis est demandata, per ordinarios illos expedire, an alios peculiariter ad id delegare malit? Noti sunt apud Romanos *extraordinarii magistratus*, qui necessitate publica cogente constituebantur, quales erant *interreges*, *dictatores*, *decemviri* &c. vid. OBRECHT *de extraord. populi R. imper.* Notabile vero inprimis erat illud *ex-*

iremiu

§. XIV. Imo si imperans consultius vtilitari reipublicæ esse arbitretur, per commissarios negotium expedire, vel inuitis partibus, f) quarum interest, ex officio tales potest delegare.

§. XV.

tremum atque ultimum Scrum, quo nisi pene in ipso urbis incendio atque desperatione omnium salutis vtebantur, ut ait CAESAR lib. I. de bello civil. c. V. n. 3. Non enim semper est eadem ratio temporis, statusque publici. Quilibet nautarum vectorumque tranquillo mari gubernare potest: ubi scua orta tempestas, ac turbato mari rapitur vento navis, tum viro & gubernatore opus est, ut ait Q. Fabius apud LIVIUM lib. XXIV. c. 8. Imo nec ita negotia omnia possunt officiis publicis distribui, ut non plurima ad ipsum principem adhuc reduci debeant, ubi multo magis commissariis opus est, quatenus ipse per se negotia talia expedire nequit. Atque hi commissarii ab ordinariis in eo differunt, quod hi perpetuo certis causis expediendis praeferantur, commissarii vero extra ordinem ad certam causam ab imperante constituantur.

f) Exinde nullum ius absolutum partibus est quaesitum, quod iis praepositi sint ordinarii officiales; nam & horum constitutio, ut & commissariorum, aequaliter dependet a principe. Generalis quidem imperantis voluntas in constitutione ordinariorum officialium haec est, quod regulariter hi expedire debeant negotia iis demandata; sed subditis eo ipso nihil promittit, nec iis obligatur, quin si vel maxime promississet, talis tamen promissio esset intelligenda *cum exceptione*, nisi aliud ab imperante fuerit postea vtilius reipublicæ indicatum, cum salus reipublicæ semper suprema lex esse debeat. Atque tales commissarii declinari non possunt, facilius tales, qui *extra necessitatis casum* inuita altera parte forsan petiti sunt.

g) Qua-

§. XV. Quamvis vero imperans lege antecedente publica *statum*, *etatem* aliasque *qualitates* circa officiales determinauerit, ipse tamen ad hæc requisita non præcise obstringitur, g) cum sibi legem haud dixerit, vtut in dubio a lege illa publica recedere noluisse præsumi debeat.

§. XVI. Sic quoque penes imperantem arbitrium est, vtum *indigenæ*, an vero *extranei* officii

g) *Quæstiones politice a iuridicis sunt discernendæ. Non semper prudenter facit imperans, si contra legem latam officiis publicis eum adinoueat, qui debitis requisitis haud instructus est, quoniam id ipsum non raro ceterorum inuidiam & odium excitare solet; interim, si facit, nihil contra regulas iuris facit. Sic Q. Fabius consulatum recusabat, ex lege, quæ cautum erat, ne intra decem annos eundem consulem refici liceret. Tribuni plebis nihil id impedimenti futurum aiebant, se ad populum laturos, vti legibus solueretur. Et ille quidem in recusando perstabat: quid ergo attineret leges ferri, rogatus, quibus per eosdem, qui tulissent, fraus fieret? iam regi leges, non regere. Populus nihilominus suffragia inibat, & consulem eum dicebat. LIVIUS lib. X. c. 13. Hoc sensu itaque accipi debet, quod vulgo dicitur, quod sacrilegii instar sit, de eius habilitate disputare, quem imperans scienter officio publico præposuit. Hac potestate populi fretus P. Cornelius Scipio petebat ædilitatem ante legitimam ætatem, cui cum obliterent tribuni plebis, Si me, inquit, omnes Quirites ædilem facere volunt, sat annorum habeo. Tanto inde favore ad suffragium ferendum in tribus discursum est, vt tribuni repente incepto destiterint. LIVIUS lib. XXV. c. 2.*

b) Ite.

officiis publicis sint præficiendi, b) nisi lege fundamentali seu *pacto publico* imperantis potestas restricta sit.

§. XVII. Idem quoque ius habet constituen- di officiales *perpetuos & temporales*, conceden- di officia *personalia & hereditaria*. i)

§. XVIII.

b) Iterum hæc quæstio magis est *politica*, quam *iuridica*. Aliquando consultius est plane indigenas non admitte- re, sicuti in iure Rom. extant peculiæ constitutiones, quibus excluderentur indigenæ a certis officiis publi- cis, l. 3. D. de off. assessor. l. 10. C. de assessor. & domest. r. r. C. ut nulli patriæ suæ administratio permitatur, ne simul indigenæ aliquid moliri possint in perniciem rei- publicæ, id quod sæpe Romani in provinciis experiri erant. Tempore Claudii imperatoris acriter concerta- tum fuit, utrum primores Galliæ Comatæ ad honores in vrbe adipiscendos essent admittendi? Vicit tamen sententia Claudii, & ita admissi sunt, TACITVS lib. XI. *annal.* Aliquando autem status reipublicæ non fert alienigenas, & hinc lege publica hoc præcaueri solet, ut MYLER AB EHRENBACH in *hyparchol. cap. 6. §. 10. seqq.* ex variis gentium & rerumpublicarum moribus demonstrat.

i) Itidem hoc ex regulis prudentiæ dependet, & ex facie & statu reipublicæ æstimandum. vid. FORST. ad Tacit. P. 1. p. 2. BODIN. de Rep. p. 672. Mamercus apud LI- VIVM lib. 4. c. 24. iudicat, *maximam custodiam liberta- tis esse, si magna imperia diuturna non essent, & tem- poris modus imponeretur, quibus iuris imponi non pos- set.* Quod consilium in rebuspublicis democraticis satis tutum est. Cum ordo iudicium Carthagine do- minaretur, eo maxime, quod iidem perpetui iudices erant, prætor factus Annibal ex templo legem promulgavit, perulitque, ut in singulos annos iudices legerentur, ne quis

§. XVIII. Sicuri porro imperans, ut hactenus dictum, officia inter subditos actu distribuit, ita iure naturæ non prohibetur, quo minus possit alicui spem ad officium mox vacaturum dare, quod alias vocant *expectatiuam*. k)

§. XIX. Siue autem *generalem*, siue *specialem* expectatiuam alicui dederit, reuocari ab imperante

quis biennium continuum index esset. LIVIVS lib. 31. c. 32. Ceterum non idem iuris retinet imperans circa *personalia*, quod habet circa *hereditaria*. Hæc difficiliter auferuntur, facilius illa, quæ plerumque ex *mera* dependent *gratia*, cum illa per modum contractus acquirantur, & in alterius patrimonium redigantur.

k) De licentia expectatiuarum olim varie disputatum fuisse, ostendit MYLER AB EHRENBACH in *hyparch.* c. 3. §. 1. Sed rationes contra illas admodum leues sunt. Aiunt dissidentes, in omni *expectatiua* latitare *votum captandæ mortis* alterius, imo non raro sæpe metuendas esse insidias, quæ alteri propterea struuntur. Verum hæ rationes quidem indicant, periculosas quandoque esse posse expectatiuas, sed, iuri naturæ easdem esse aduersas, non euincunt: nullius ius lædunt, neque statim, quod *votum captandæ mortis* continet, pro *turpi* vel rectius *iniusto* habendum, quia sic omnes successiones essent eliminandæ. Et denique, si quæ turpitudine hic adest, illa non est in *concedente*, sed in *impetrante*, nec in regulas *iusti*, sed tantum *honestatis* internæ impingit. conf. STRVV. *Synr. iur. feudal.* c. 7. *aph.* §. vbi exemplum HIERONYMI SCHVRFII adducit, qui recusauit ob hasce rationes expectatiuam feudalem, quasi omni iuri esset contraria, in quo tamen errauit.

l) Non

rante *licite* potest, 1) cum declaratio de officio publico alicui conferendo non sit *pactum* inter imperantem & subditum initum, sed *nuda*

- 1) Non est quæstio hic *de regulis decori*, secundum quas *indecorum* ut plurimum videtur, reuocare beneficium promissum, & inconstantia character est, semel destinata certo consilio retractare. Sed quæritur *de regulis iustitiæ*, ubi vnice inquirendum, an in expectatiua tali lateat pactum proprie dictum? id quod volunt allegati a MYLERO AB EHRENBACH in *hyparchol.* c. 3. §. 24. *seqq.* quasi hic princeps serio promitteret, & subditus seu expectatiuius promissum acciperet. Ipse quidem MYLERVS in contrariam sententiam inclinat, sed ex rationibus valde inadæquatis, quas nec referre nec examinare lubet. Videlicet hætenus ostendi nequit, pactum proprie dictum hic adesse, seu promissionem hac intentione a principe datam, *ut alteri velit ius perfectum tribuere* ad promissum præcise exigendum. Est enim promissio, iudice PVENDORFIO, *perfecta & imperfecta*, vid. *de offic. hom. & ciu.* c. 9. §. 6. Illa est, per quam promittens intendit *ius perfectum* in alterum transferre, & quidem *irreuocabile*: hæc vero, per quam, ut dictum est, non intendit *ius perfectum* in alterum transferre, sed magis ex regulis decori & humanitatis se adstringit, ita ut *præstatio promissi vnice ipsas liberalitati & humanitati relinqui debeat*, quorsum pertinent hodie promissiones seriæ virorum potentum de promouenda alterius salute. Ceterum utrum promissio *perfecta* an *imperfecta* sit, plerumque ex natura negotii æstimandum, utrum tale subsit, in quo alicui *ius perfectum* transferri soleat nec ne? Quæ negotia ita sunt comparata, ut vnice precibus a superiore expectanda & gratiæ eiusdem accepta ferenda sint, in iis nullo

da *gratiosa declaratio*, quid in posterum impetrans facere velit.

§. XX. Multo minus itaque *successor* in imperio obligabitur ad expectatiuam adimplendam, *m*) cum idem arbitrium officia pro lubitu conferendi habeat successor, quod defunctus.

§. XXI. Non negandum tamen est, posse aliunde obligationem accedere ad expectatiuam utroque casu adimplendam, tum ob insignia *merita* impetrantis, tum si per modum cuiusdam *contractus mm*) sit concessa in utilitatem reipublicæ.

§. XXII.

nullo modo se adstringere perfecte voluisse videtur. Atqui expectatiua, h. e. *promissiones de officio in futurum ex gratia conferendo*, sunt tale negotium, cum vnice ex *principis gratia* collatio officiorum dependeat, & sic in expectatiua magis latitat *imperfecta* quam *perfecta* promissio. Et cum princeps officia iam collata reuocare queat, nulla ratio apparet, cur non etiam possit ab *expectatiua* recedere, maxime si iniquis, ut solet, mediis impetrata sit. *Non. 69. c. 1.*

m) Si ipse Princeps, qui expectatiuam dedit, ad illam implendam haud perfecte adstringitur, multo minus obligabitur successor, quacunque demum ratione succedat. Neque aliud dicendum arbitror, si vel maxime *expectatiuam* confirmasset, cum *confirmatio* nihil noui iuris transferat, sed sequatur naturam eius, quod confirmatur.

mm) Conf. quæ dicta sunt ad cap. III. §. LXIII. de irrevocabilitate priuilegiarum, quæ itidem ad expectatiuas quadrant.

n) Dif.

§. XXII. Ex eodem fundamento imperanti competet ius *substituendi* n) alium ei, qui adhuc officium gerit, vt simul cum eo in administratione concurrat.

§. XXIII. Neque absolute contra regulas iuris naturæ est, o) certum *pretium* exigere ab illis,

a) Differunt substituti ab illis, qui nudam *expectatiuam* habent, quod iam actu adsumantur ad officium, iuramentum præstent, & sic ipso iure post mortem eius, cui substituantur, munus continuant. Ex eodem fundamento habet ius quoque *adiungendi* &c.

•) Omne vitium, quod hic subesse potest, inde est, si nude ad *diuites* respiciatur, non attendendo, vtrum sint habiles, nec ne? Item si cum summo reipublicæ periculo pauperes excluduntur, qui tamen sunt habiles. Hæc si præcaueantur, nullum vitium in collatione non gratuita officiorum est. Neque enim ius naturæ determinat, vtrum munera *gratis* sint conferenda, an vero pro pecunia? Ergo principis determinationi hoc relinquendum, maxime vbi ipsa officia satis quæstiosa sunt. Conf. Cardin. RICHELIEU *Testim. politique* Part. I. sect. 1. c. 4. Non nego tamen, consultius esse, hoc mercimonii genus in conferendis publicis officiis eliminare. Nam ALEXANDER SEVERVS optime dixit: ego vero non patiar mercatores potestatum; necesse est enim, vt qui emit, vendat. LAMPRID. c. 49. Tale vtique mercimonium officiorum, quale fuit tempore Theodosii M., merito iuri publico vniuersali repugnare assero, de quo ita ZOSIMVS lib. IV. scribit: cum temere & in indignos publica infumeret, pluribus egere cepit pecuniis, eaque re prouinciarum administrationes venales proposuit quibusuis accedentibus, nulla existimationis aut honestæ vitæ ratione habita; quin eum idoneum indicauit, qui auri vel argenti plus asferret, adeoque Brehmeri I. P. vniu. Ii videre

illis, qui ad officia publica adspirant, modo de cetero habeatur ratio *qualitatis personarum*, & *salus publica* inde nullum detrimentum capiat.

§. XXIV. Interim si imperans *habiles* excludit ab officio, peccat quidem contra officium *p)* & rempublicam, sed non in eos, quos excludit, quippe qui nullum *ius perfectum* habent, *suo iure* postulandi hoc officium.

§. XXV. Denique sicuti vel inuitos cogit imperans ad officium publicum, ita quoque in eius arbitrio est, *q)* vtrum *renunciationem spontaneam* officialium admittere velit.

CAP.

videre erat, collectarios & nummularios aliosque professiones in foro fedissimas obeuntes magistratuum insignia ferre, maioremque pecunia vim habentibus prouincias tradere.

p) Vnde *iustitia distributiva*, quam statuunt Aristotelici, tantum ad officium principis spectat, non ad singulos in republica, vt inde possint *suo iure* officium petere; accedit, quod subditis non sit relinquendum arbitrium, vtrum sint habiles ad hoc officium, quod vnice imperans aestimare debet. Vnde *petenda* sunt officia, vti olim in comitiis populi R. fiebat, non *exigenda*.

q) Ratio vbiq; eadem est. Nemo itaque pro lubitu spartam commissam derelinquere potest, sed prius *dimissionem* humillime petere & impetrare debet, quam si imperans denegat, subsistendum in officio commissi, cum semel se reipublice per *subiectionem omnimodam* ad quæuis onera ferenda obtrinxerit; nisi conditiones reipublice aliud permittant.

r) Res